

Meg kell szüntetni a magyar energiapiac egyirányúságát!

Az Energiapolitika 2000 Társulat állásfoglalása az energiapiaci árakról

A privatizációt követően állandóan növekvő, az önköltségi elemek által indokoltnál magasabb árak alakultak ki hazánkban az energiapiacokon, ami megalapozta a gázszolgáltatók, az erőművek és az áramszolgáltatók extraprofitjait. A villanypiacon a teljes nyitás állandósította ezt az állapotot, hiszen az árak erről a szintről indultak, ugyancsak felfelé. Hasonló helyzet következik be július 1-jétől a gázpiacon is. Már a 2008. január 10-i állásfoglalásunkban kifejtettük: *a versenypiaci átalakulás sem az Unióban, sem hazánkban nem hozta meg az árak ígért mérséklődését.* Ennek ellenére a kormány tovább ment a rossz úton. Az első villanyárverés óta — az önköltségtől függetlenül — már a regionális árak érvényesülnek a hazai villanypiacon is, ami 30-40 %-os áremelkedést jelentett, a szabályozott piaci árakhoz viszonyítva. Ennek következményeit a fogyasztók viselik, az árfelhajtás nyertesei pedig a szolgáltató és a kereskedő cégek. Ezt mutatja például az áramszolgáltatók 2008. évi nyereségének növekedése.

A villanypiacon a közvetlen árhatósági szerepéről törvényben lemondott kormányzat — félve a várható belpolitikai következményektől — a lakossági és a közületi (egyetemes) szolgáltatásban burkoltan fenntartotta a szabályozott árakat: A kormány tulajdonosi jogánál fogva arra kényszerítette az MVM-et, hogy ezekben a fogyasztói csoportokban az áramszolgáltatóknak átadott villanyért akkor árat számítsen fel, hogy a hatósági árres figyelembevételével csak a kormány által kontrollált végfogyasztói áremelés valósuljon meg.

A megnyitott és egyúttal burkoltan szabályozott, hibrid villanypiacon teljes káosz alakult ki. A Népszabadság április 23-i „*Árampiac: hová tűnt 500 milliárd?*” c. cikkében keresett milliárdokat a privatizáció és liberalizáció vette ki a fogyasztók zsebéből, s tette az eladókéba. Ere utal a MEH áprilisi határozata is, amely a négy (egyetemes) szolgáltatót „többletbevételük” egy részének visszafizetésére kötelezte: 60 %-ot jóváírnak a fogyasztóknak, a 40 %-ot pedig alapítványok bevonásával a „rászoruló” fogyasztóknak juttatják. A szabályozási zavarhoz tartozik a „kötelező átvétel” alá eső kapcsolt és megújuló villanytermelés mennyiségének és átvételi árának jelentős emelése, ami mintegy 6-7 %-al közvetlenül emeli a fogyasztók villanyszámláját. Azokét a fogyasztóké, akiket a piac liberalizálás és az átláthatóság jelszavával törvényileg köteleztek bonyolult és érthetetlen villanyszámlák tanulmányozására. Ezekkel az egyre magasabb számlákkal — amint azt ma már sokan szóvá teszik — ezen kívül még az is a baj, hogy nem a mindenkori tényleges fogyasztás alapján készülnek. Júliustól a gázpiacon is ez a fajta liberalizáció fog érvényesülni?

A világgazdasági válsághoz is kapcsolódva a stratégiai nyersanyagok, köztük energiahordozók világpiaci, tőzsdei árai az elmúlt 8-9 hónapban számottevően csökkentek. A nyersolaj ára a múlt év augusztusában 137 dolláron tetőzött, most már jó ideje 40-50 dollár között ingadozik. A földgáz árában — az olaj árához kapcsolt árkövetést figyelembe véve — szintén jelentős csökkenés következett be: március végén az orosz földgáz az első negyedéves 485 dollár helyett az árképlet alapján már csak 358 dollárba került. Az Energhivatal szerint tíz százalékos importár-mérséklődés 6-7 százalékos végfelhasználói árcsökkenést indokolna, vagyis még a kedvezőtlen forint árfolyamot figyelembe véve is csökkenteni kellene a földgáz árát. A gázár alapvető hatással van a villamos energia és a távfűtés ára is: az év eleje óta a nálunk hivatkozási alapnak számító lipcsei áramárak megfelelődték, most 90 helyett 40-50 euróért kapható megawatt-óránként.

Magyarországon azonban a fogyasztói árakban ezek, most a fogyasztóknak kedvező piaci folyamatok hatása nem érzékelhető. *Úgy látszik, hogy a liberalizált magyar energiapiac egyirányú: csak emelkedhetnek az árak.* A gáz, a villany és a távfűtés árát még a kormány által kontrollált szolgáltatások területén sem csökkentették, pedig ezt megtehetnék. *Az indokolt árcsökkenések elmaradása következtében lényegét tekintve további burkolt megszorítások történnek,* ami elmélyíti az energiaszegénységet, de romlik a gazdaság versenyképessége, és a munkahelyek száma is csökken.

Ebben a helyzetben sajnálattal állapítjuk meg, hogy a kormány sodródó energiapolitikája és hiányzó stratégiája következtében az energiapiaci liberalizáció olyan megoldásnak bizonyult, amely csak a szolgáltatók profitjának növelését szolgálja, a fogyasztókat pedig elszegényíti. Ezért társulatunk szükségesnek tartja a következőket:

- **A fogyasztói energiaárakat a piaci folyamatok által lehetővé tett mértékben, az érvényes jogszabályok alapján azonnal csökkenteni kell.**
- **Sürgősen és tárgyilagosan elemezni kell a versenypiaci nyitás következményeit, és meg kell határozni a méltányos profitot, az e feletti extraprofitot pedig a fogyasztóknak vissza kell juttatni.**
- **Szorgalmazni kell, hogy az egyetemes szolgáltatásban az államilag szabályozott, hatósági energia-árak alkalmazását — a szóbeli deklarációkon túlmenően — az EU joganyagok is elismerjék.**
- **Szociális tarifa kidolgozásával sürgősen gondoskodni kell a szegénységi küszöb alatt élők EU joganyag által is kötelezően előírt védelméről, elsősorban a nélkülözhetetlen áramfogyasztás megfizethető árszintjéről.**